

Kvægbrugere: en nøglespiller i løsning af biodiversitetskrisen

Anne Erland Eskildsen (PhD)

Specialkonsulent i SEGES Natur

SEGES

STØTTET AF

Kvægafgiftsfonden

HVAD ER BIODIVERSITET?

Natur er et begreb uden præcis definition

Biodiversitet er mangfoldigheden af levende organismer

Når fagpersoner snakker om **biodiversitet** fokuseres der som oftest på det truede og sjældne

Trane

Guldblomme

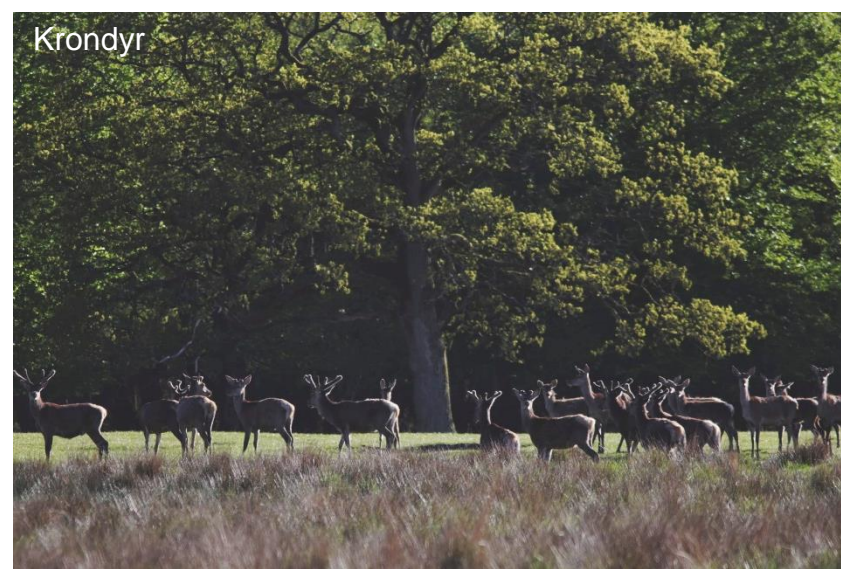

Grøn sandspringer

Laver og svampedyr

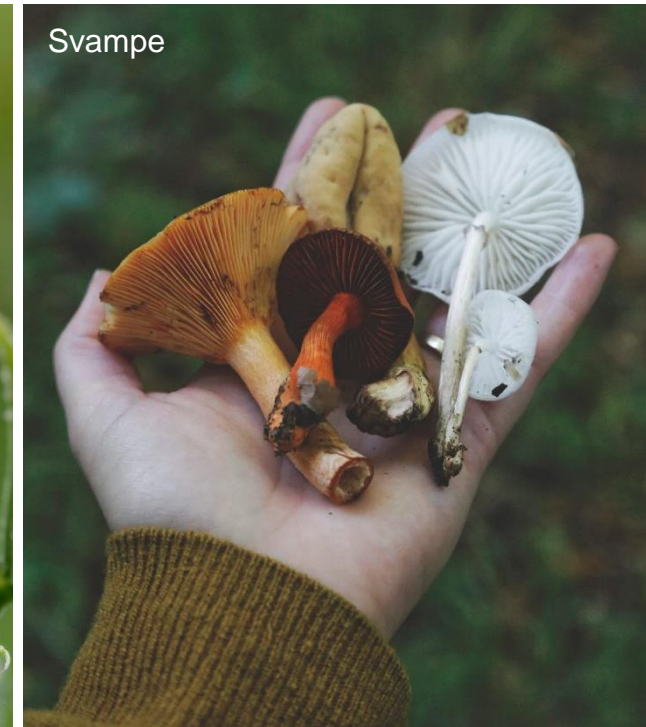
Foto: Anne Eskildsen

Krondyr

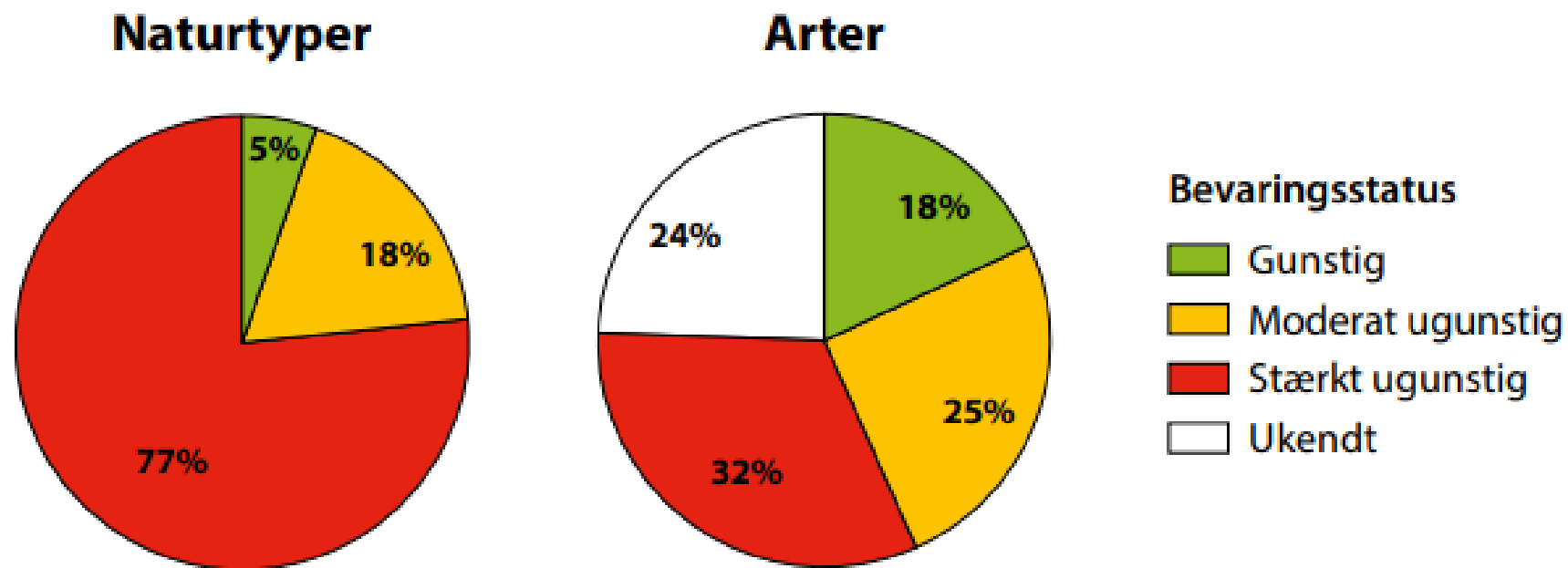
Isblåfugl

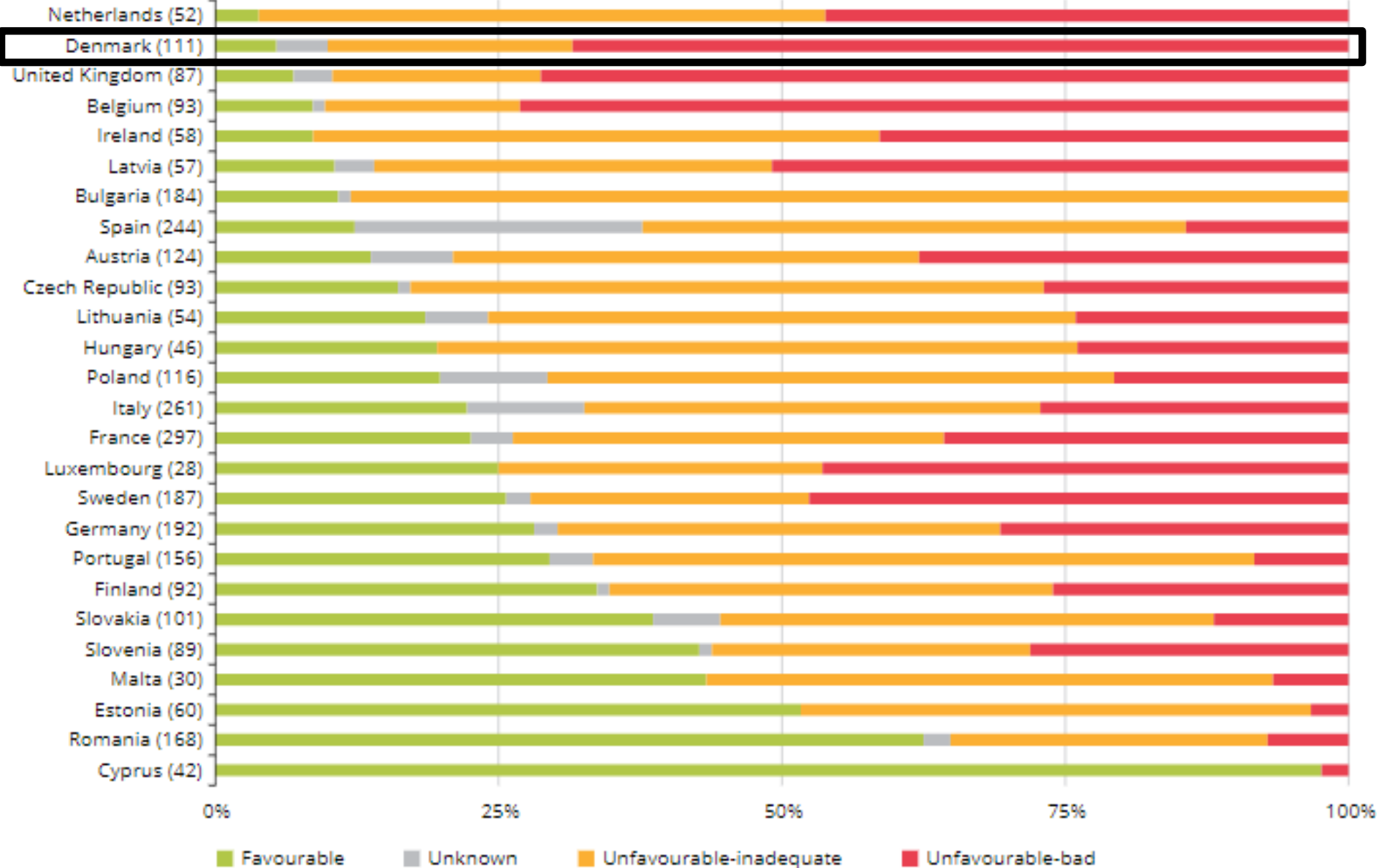
Svampe

Vi er midt i en biodiversitetskrise

Nye tal: 95% af vores naturtyper og 57% af vores arter i ugunstig tilstand

Biodiversitet i EU - Danmark i front?

Kilde: State of nature in the EU - Results from reporting under the nature directives 2007–2012 (2015)

Biodiversitetskrise

≠ klimakrise

≠ miljøkrise

DEBATINDLÆG 25. FEB. 2019 KL. 12.17

ANDERS BARFOD
Lektor, Aarhus Universitet

BO JELLESMARK THORSEN
Professor, Københavns Universitet

CARSTEN RAHBEK
Professor, Københavns Universitet

THORKIL CASSE
Professor, Roskilde Universitetscenter

EVA ROTH
Lektor, Syddansk Universitet

LARS DINESEN
Professor, det danske IPBES-kontor.

»Vi må ikke glemme miljøkrisens tredje dimension«: Vi kan stadig nå at bremse klimakrisen, men er der først en art, der uddør, er den væk for altid

Den store forskel mellem klimakrisen og forureningskrisen på den ene side og biodiversitetskrisen på den anden, er, at sidstnævnte ikke kan ruller tilbage. Går en art tabt, vil vi ikke være i stand til at genskabe den.

Det forventes at landbruget leverer løsninger på både klima-, miljø og biodiversitetskrisen

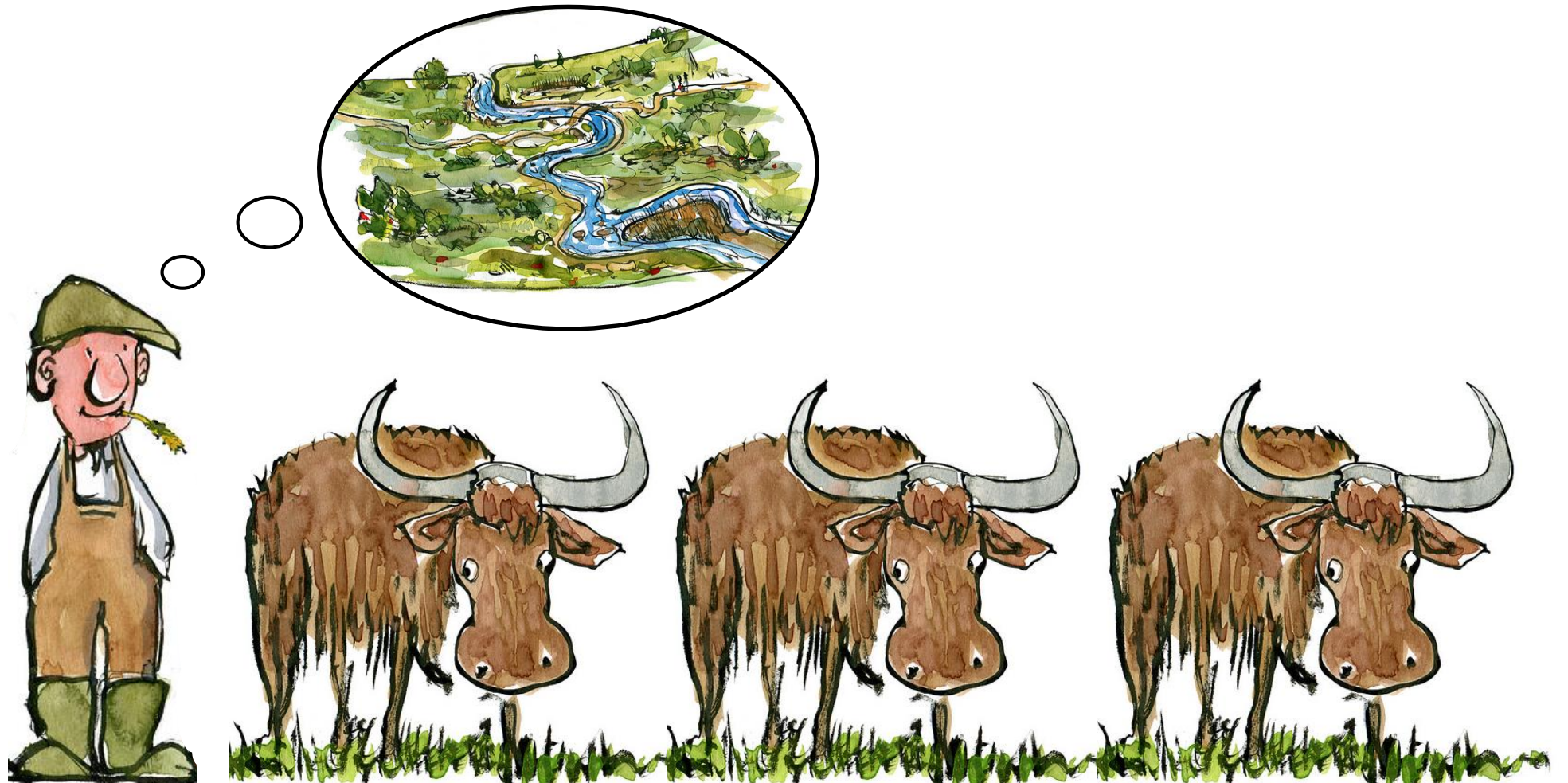
Kvægsektoren har en enestående mulighed for at profilere sig som en nøglespiller ifht at løse biodiversitetskrisen

SEGES

Foto: Anne Eskildsen

Kvægbrugerne spiller en vigtig rolle ifht opnåelse af biodiversitetsmål fordi de kan tilføre en afgørende proces: **GRÆSNING**

SEGES

Illustration: Frits Ahlefelt

Græsning er et af de vigtigste virkemidler til at sikre en rigere natur

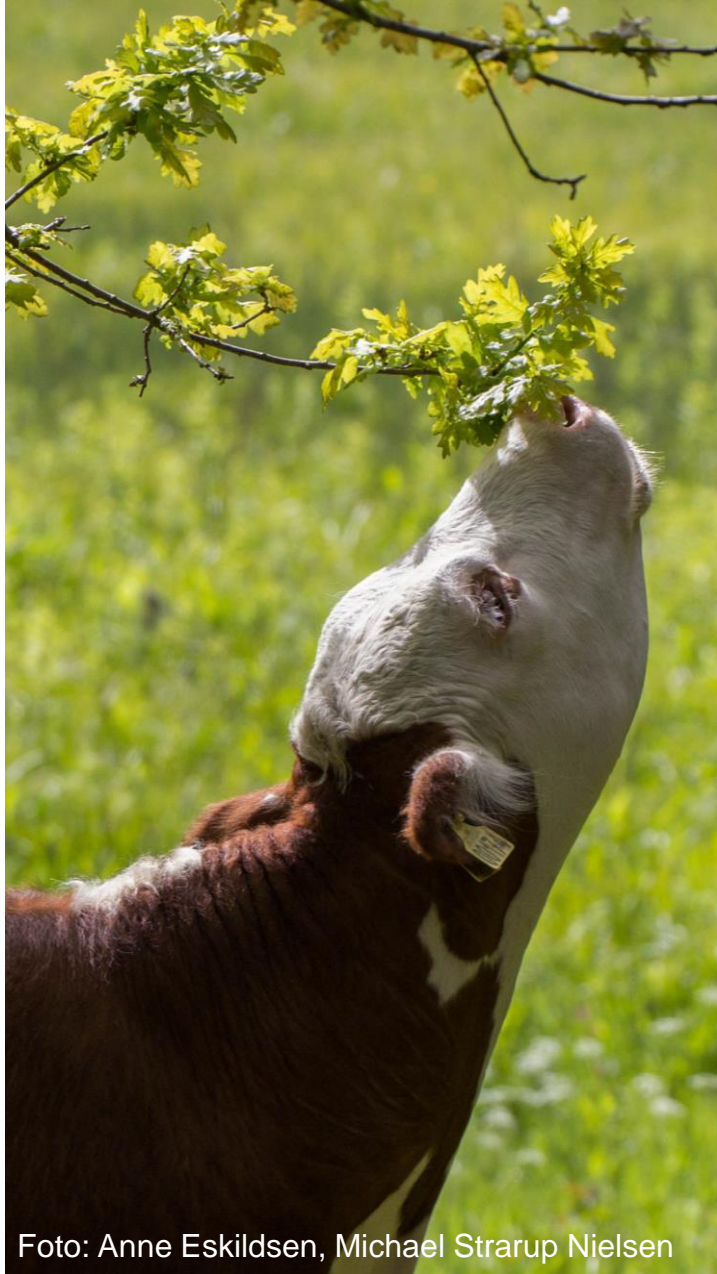
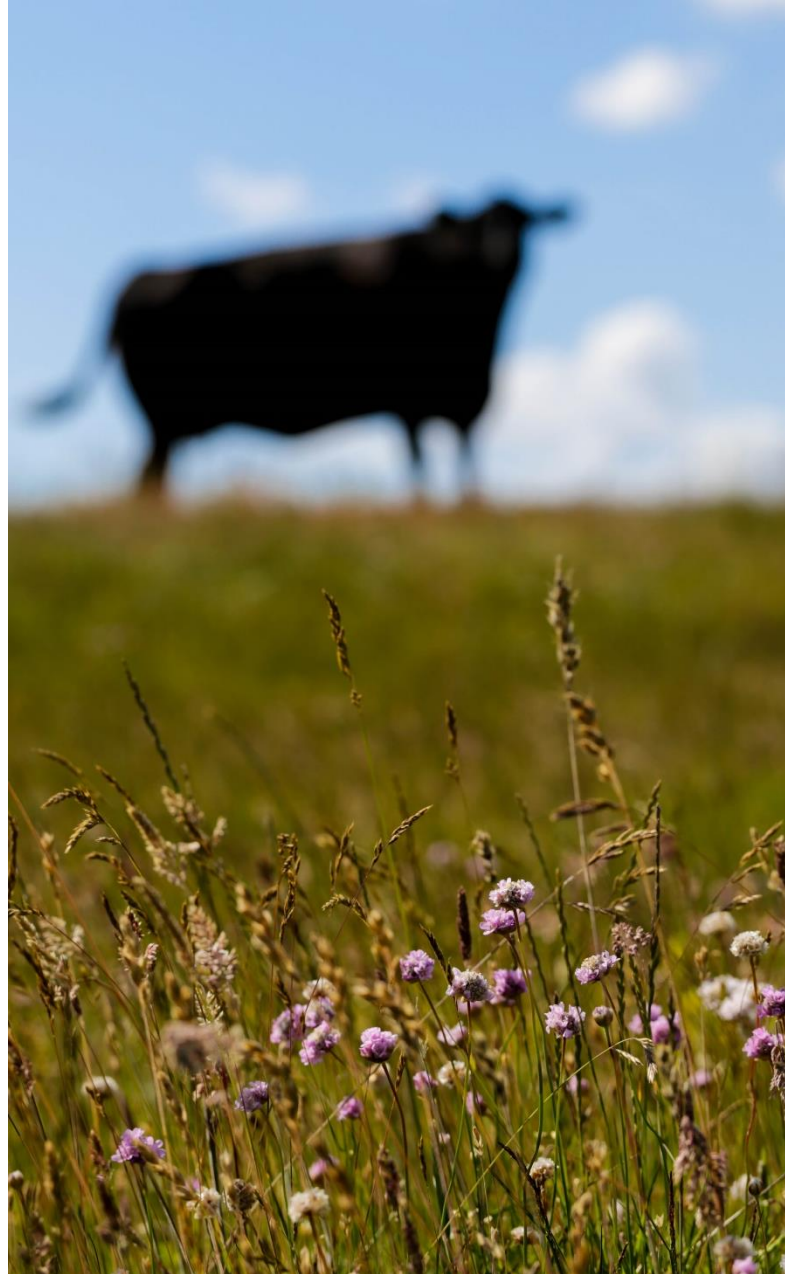
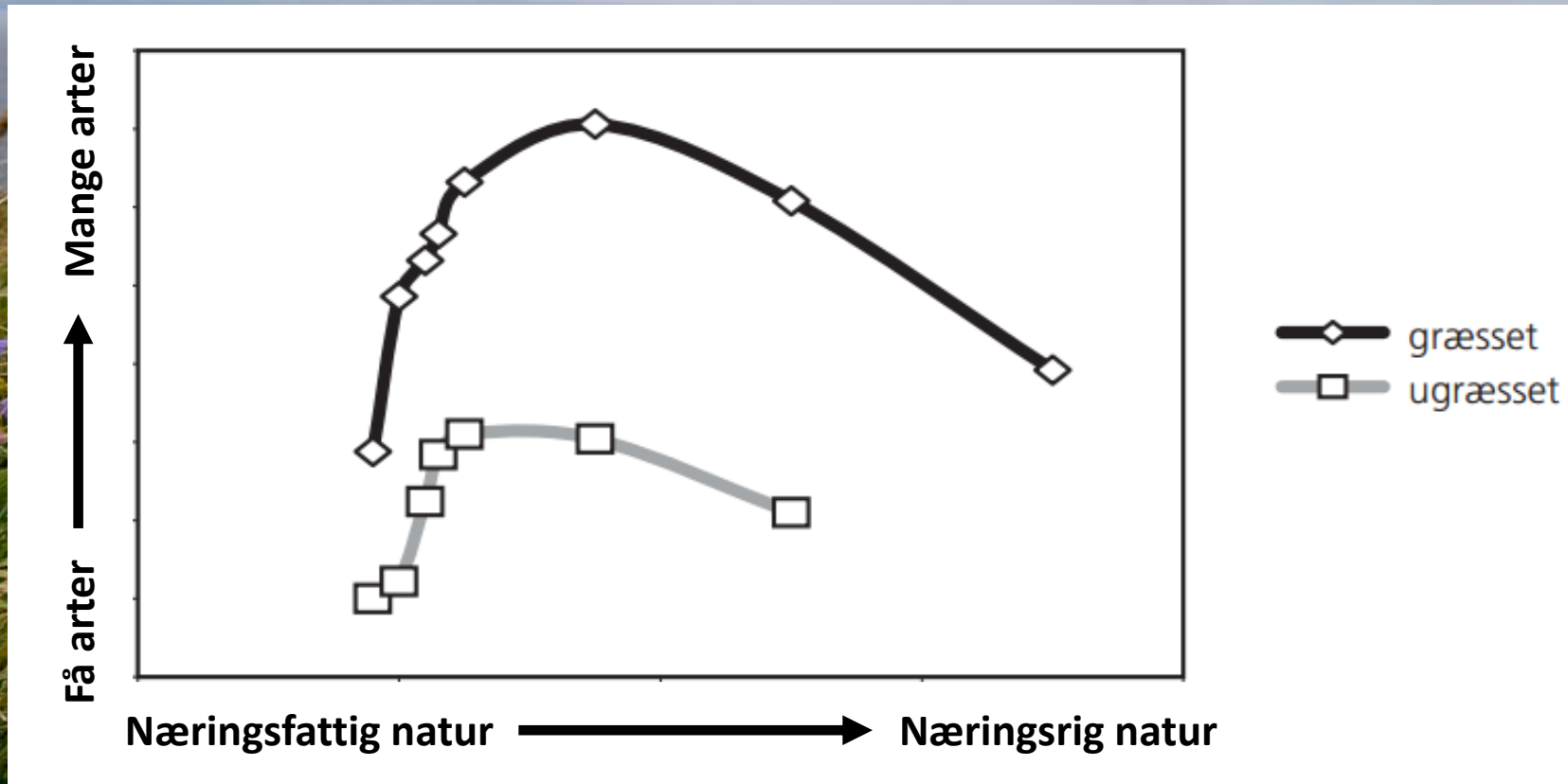

Foto: Anne Eskildsen, Michael Strarup Nielsen

Græsning øger mangfoldigheden af planter – og dermed biodiversiteten

...men hvad er 'god græsning' og hvordan kan man se, at det virker?

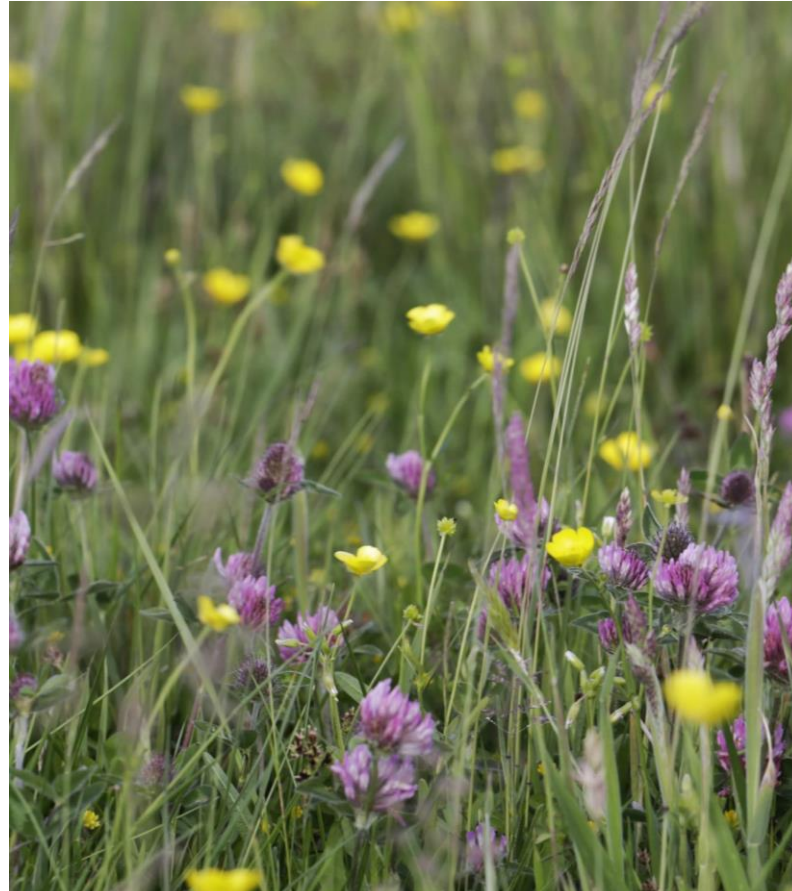

Græsning skaber grundlag for liv igennem flere blomster

Foto: Anne Eskildsen

OBS: Nedbidning om sommeren er katastrofalt for insekterne!

- Er du i tvivl om du har et passende græsningstryk, så tjek:
1. Er der blomstrende blomster på arealet gennem hele vækstsæsonen?
 2. Er der flere blomster udenfor end indenfor hegnet?

Helårsgræsning uden tilskuds fodring er den bedste forvaltningsform ifht biodiversitet

HELÅRSFGRÆSNING

Helårsgræsning giver rigere natur

Ude året rundt: I Vendsyssel græsser galloway-stude året rundt på statens arealer. Det har bidraget til god viden og erfaring med vintergræsning.

Af Kirsten Marstal, Kommunikationskonsulent, Seges

I Lille Norge ved Saltum, i Skagen Klitplantage og på Læsø kan man se Galloway-stude traskende rundt og grasse arealerne – hele året rundt. Dyrene tilhører Naturstyrelsen og deltager i et for-

søg. I spidsen står skovfoged Søren Møller Pedersen:

»Helårsgræsning giver en rigere natur end traditionel naturpleje i sommermånederne«, forklarer han. Det skyldes, at dyrene æder andre ting om vinteren. F.eks. opvækst af træer og buske. Det giver en mere varieret afgræs-

ning, og sammen med tråd og frisk gødning på arealerne hele året skabes nye og varierede betingelser for plante- og dyreliv.

Tilskudsudfordring

Ideelt set skal dyret rykkes henover året være sådan, at der er spist op på arealerne i april.

Fakta:

- Vælg robuste dyr
- Store varierede arealer gør det nemmere at praktisere helårsgræsning uden tilskuds fodring
- Dyretryk skal ideelt set være sådan henover året, at der er spist op på arealerne i april
- Sørg for ly, læ, frisk vand og tilstrækkeligt opsyn af hensyn til dyrevelfærd

Tante med ungstude. Det er vigtigt også at have ældre dyr, der kan agere tante og lære de yngre, hvordan arealerne bedst udnyttes.

Skovfoged Søren Møller Pedersen står i spidsen for Naturstyrelsens forsøg med helårsgræsning.

Det præcise dyretryk bør sættes ud fra en biologisk vurdering, og ud fra om dyrene trives. Arealerne ved Skagen og på Læsø er meget næringsfattige. Her er man ifølge Søren Møller Pedersen nødt til at holde så lavt et dyretryk for, at der er naturlig føde nok på arealerne i vinterperioden, at der ikke kan hentes tilskud hjem inden for de eksisterende ordninger. Arealer ved Lille Norge er mere frodigt, og her er det muligt at afgrasse med fast lavt dyretryk på 0,3 store kreatur pr. ha. hele året.

»Vi har erfaret, at det kan lade sig gøre at opnå tilskud ved helårsgræsning, hvis arealerne er varierede og tilstrækkeligt frodige«, forklarer han. Arealer ved Lille Norge er netop varieret med højt- og lavtliggende områder, som samlet set giver fornuftig med naturlig føde både i tørre og våde år. Blandingen af tidligere omdriftsjord, overdrev,

frodig grøn klit, skov og hede fungerer rigtig godt, selvom det samlede areal kun er ca. 25 hektar. »Der, hvor vi til gengæld kan se, at det er svært at overholde tilskudskravene, er arealer med overvejende klit og hede, hvor der er fravær af mere næringsrige naturtyper«, forklarer han. Søren Møller Pedersen understreger samtidig, at helårsgræsningen på disse arealer bestemt er praktisk mulig og rigtig god for naturen.

En anden erfaring, som forsøget har givet, er, at det er en fordel at have store sammenhængende arealer, så man kan tilse mange dyr på kort tid. På den måde kan omkostningerne til tilsyn holdes nede. »For at optimere tilsynet på store naturarealer vil brug af hjælpemidler som GPS-halsbånd og droner være relevant«, tilføjer Søren Møller Pedersen.

Valg af dyr

Dyrene, som græsser på arealerne er galloway-stude. De er ifølge Søren Møller Pedersen valgt, fordi racen er robust, og fordi studene er gode til at lægge huld på i løbet af sommeren, som de kan tære på i løbet af vinteren. Samtidig har projektskemaet en del publi-

»For at optimere tilsynet på store naturarealer vil brug af hjælpemidler som GPS-halsbånd og droner desuden være relevant.«

kum, og her er stude velegnede, fordi de i reglen er meget rolige og ikke så opsøgende.

Mange kødkvægholdere er usikre på, om man kan leve op til dyrevelfærdsmæssige krav i forbindelse med helårsgræsning. Også her er et varieret areal ifølge Søren Møller Pedersen vigtigt, så dyrene altid kan finde et tørt leje og læ i bevoksning.

»Vi har ikke opstillet læskure, men har krat og nåletræsbevoksning på alle arealer, som de kan søge ind i. Til gengæld har vi investeret i oparbejdede vindkopper, så dyrene altid har adgang til frisk vand – også i tilfælde af frost«, forklarer han. Skulle det sætte ind med en hård snevinter, er der bered-

skab klar, så dyrene kan fodres ude i hegnene eller tages hjem til et vinterkvarter.

»Vi har i det hele taget stort fokus på dyrevelfærd. Dagligt tilsyn i vinterperioden er vigtigt, og vi har jævnligt en dyrlæge med ude for at sikre os, at vi holder os inden for mål-skivens, fortæller Søren Møller Pedersen. Han tilføjer, at Okologikontrollen har været forbi og nikket ja til dyrevelfærd på arealerne.

Fodring

Dyrene fodres så lidt som muligt, men så meget det er nødvendigt. På det frodigste areal har det ifølge Søren Møller Pedersen kun været nødvendigt i perioder med sne. Fodringen foregår på arealer, hvor det ikke er i konflikt med tilskudsordningen.

»Når man fodrer dyrene, er det nemmere at tilse og håndtere. Bagsiden er selvfølgelig, at det påvirker deres adfærd. De står hellere og venter på fodring end går rundt og opsøger det og passer på den måde ikke arealerne optimalt. Tilskudsfordringen er med andre ord et tvævetvægs spørgsmål, konstaterer Søren Møller Pedersen.

Fakta:

- Vælg robuste dyr
- Store varierede arealer gør det nemmere at praktisere helårsgræsning uden tilskuds fodring
- Dyretryk skal ideelt set være sådan henover året, at der er spist op på arealerne i april
- Sørg for ly, læ, frisk vand og tilstrækkeligt opsyn af hensyn til dyrevelfærd

SEGES

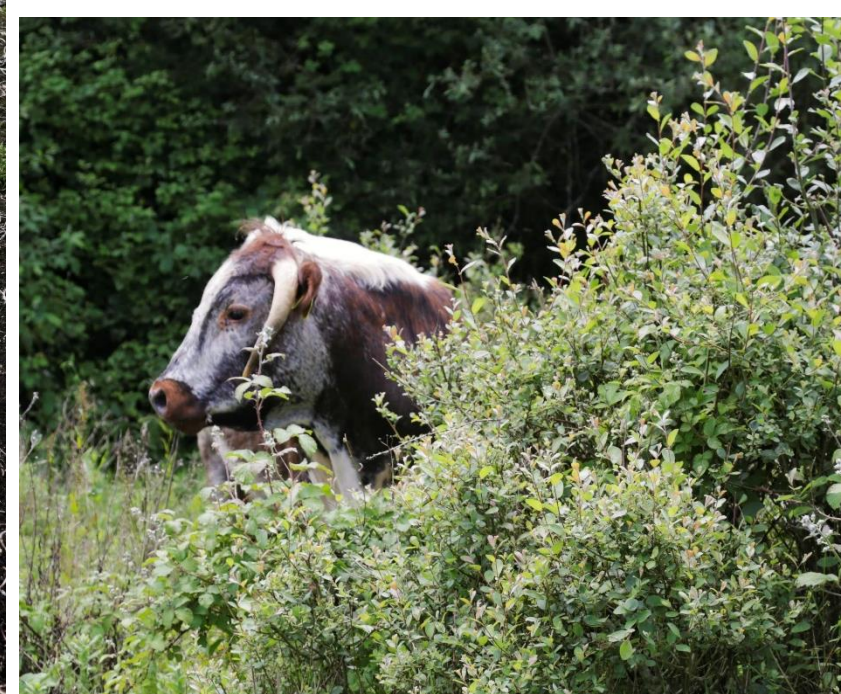
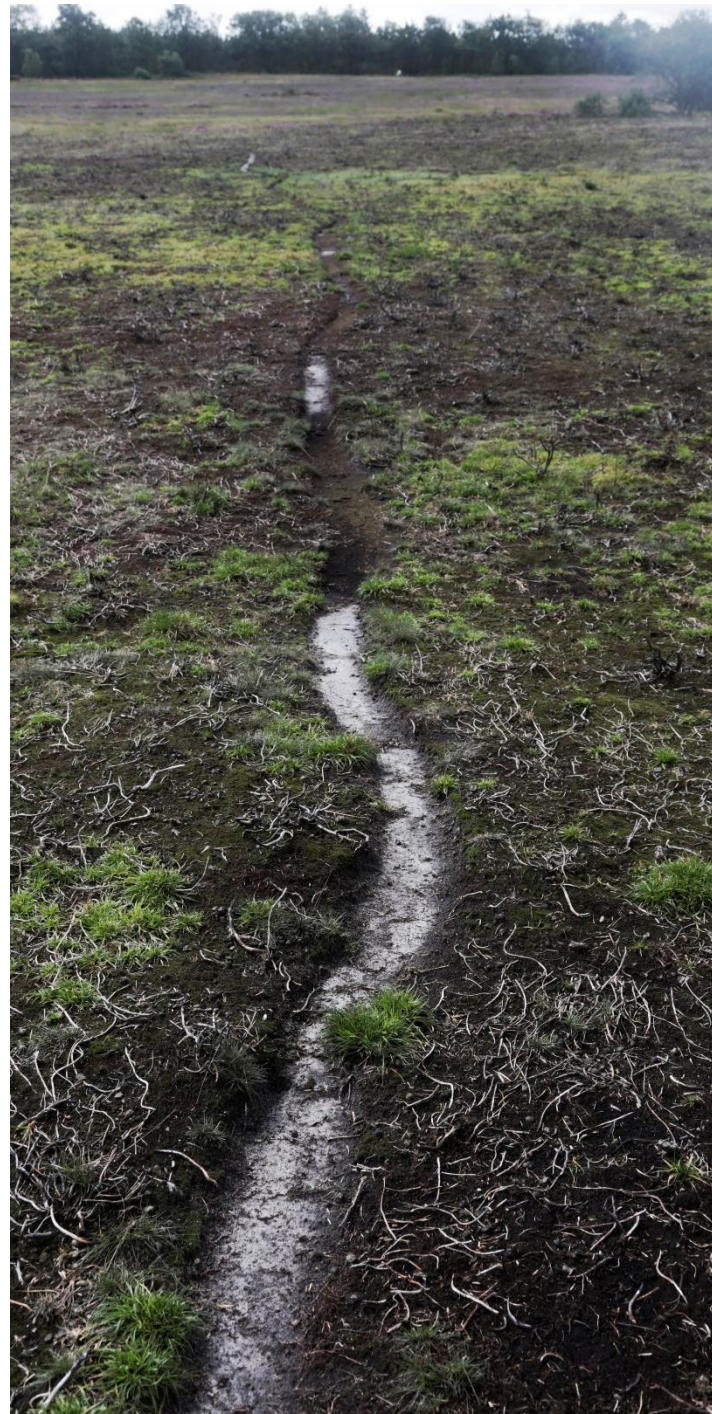
Foto: Anne Eskildsen

**Græsning øger
biodiversiteten igennem
forstyrrelser**

Foto: Anne Eskildsen, Andrea Oddershede, Colourbox

Græsning værner om strukturer

Foto: Michael Straarup Nielsen, google maps

De græssende dyrs gødning skaber grundlag for masser af liv

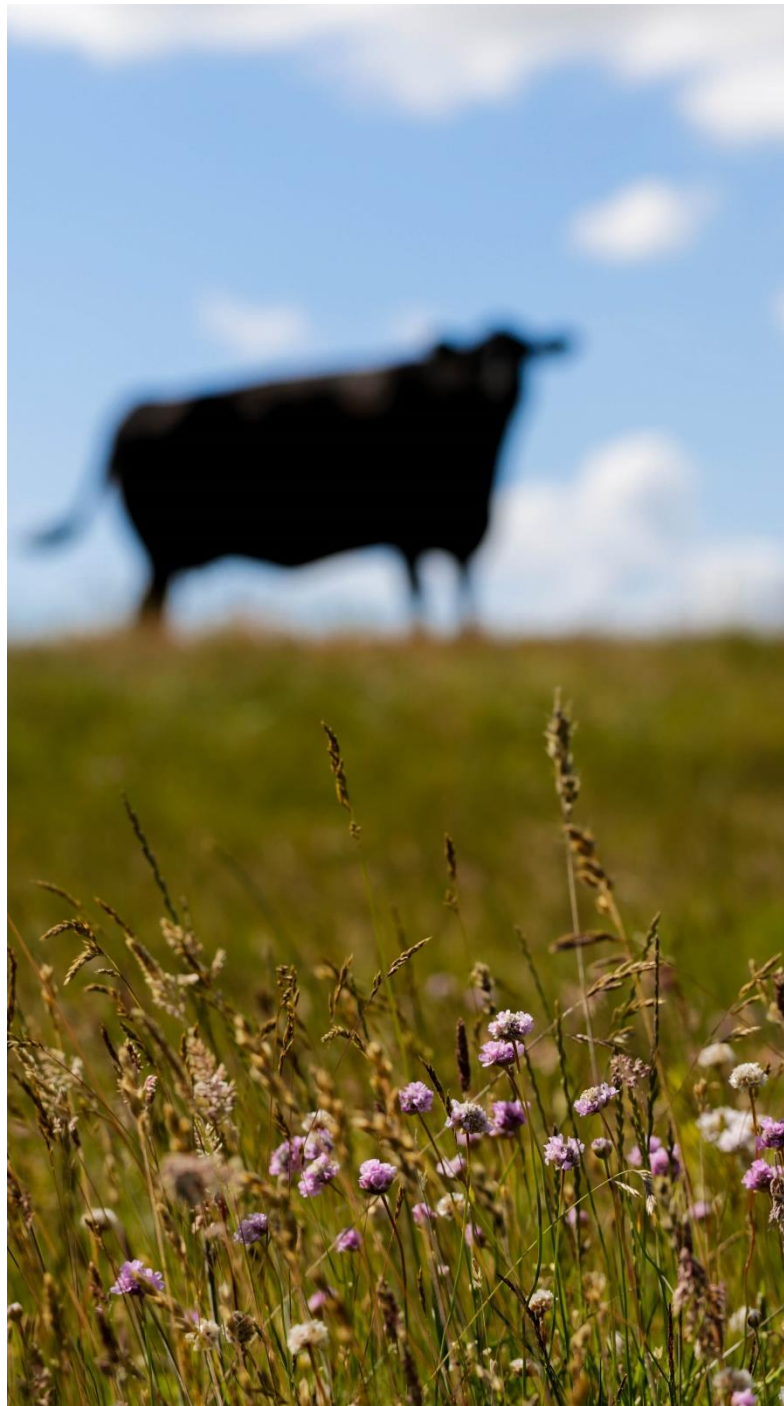
...vigtigt med kontinuert tilførsel af lort til arealet! (helårsgræsning)

Kvæg og heste er
mere
hensigtsmæssige i
naturplejen end får

Foto: Anne Eskildsen, Colourbox

Det forventes at landbruget leverer løsninger på både klima-, miljø- og biodiversitetskrisen

Kvægsektoren har en enestående mulighed for at profilere sig som en nøglespiller ifht at løse biodiversitetskrisen

SEGES

Foto: Anne Eskildsen

Spørgsmål?

Besøg www.seges.dk/natur

SEGES NATUR

En rig og mangfoldig natur skal være en attraktiv og integreret del af en bæredygtig landbrugsproduktion.

[Forside](#) / [Egenråd](#) / [Natur](#)

Som Danmarks største arealforvalter spiller landbruget en afgørende rolle for den danske natur. SEGES Natur giver dig vidensbaseret rådgivning, der sikrer et godt samspil mellem landbrug og natur, med fokus på en indsats, der virker.

Videor og podcasts

Faktaark og foldere

Naturtjek

Giv bierne en hånd

Natur-scorekort

Biodiversitet – hvad er det?

SEGES

Foto: Anne Eskildsen